

יזמא לאור ע"י
ללמוד ולדעת - מידע הלכתי
רח' אבהצירא 8 בני ברק
דוא"ל: noy10@etrog.net.il
נערך ע"י
הגאון רבי ישראל מאיר וייל שליט"א
מה"ס ובוים השבת, השולחן כהלכתו
המועדים כהלכתם ומשכן עולם
רב קהילות בני הישיבות והוכל יוקם שלום
רמת בית שמש 1

מאיר דרך

מידע הלכתי

גליון מס' 54

עמ' א - לדעת חכמה - שאלות מצויות מבית ההוראה

עמ' א - על הפרק

על הפרק

השימוש בגז שמוחקן בו 'חיישן' השולח איתות לחברה כשהגז ב'בלון' נגמר בתקופה האחרונה מותקנים על מיכלי הגז המרכזיים שבבניני המגורים מכשיר השולח 'איתות' לחברת הגז כאשר מתרוקן המיכל על מנת שהחברה תדע להחליפו במיכל אחר, ויש לדעת שהמדליק גז ביו"ט יתכן שיגרום לאיתות הזה להישלח.^א

שאלות מבית ההוראה

כשרות איפור וקוסמטיקה לפסח * לספר על אדם שהתגרש * כשרות RG [ויטמין לגביהה] * הזיק תוך כדי הריקודים * לענות אמן לקטן מתחת גיל חינוך * הגעלת כלים במים שרתחו על ידי אינדוקציה * עשרה מתפללים ביו"ט - האם צריך שכולם יהיו גדולים מדאורייתא? * הנחת כלי בשבת מתחת מיחם מטפטף * נטילת ידיים ביחידת הורים בחדר הפנימי

כשרות איפור וקוסמטיקה לפסח

האם אביזרי איפור וקוסמטיקה צריכים הכשר לפסח?

תשובה: יש לחלק בין איפור שהוא 'סיכה', כלומר, כעין שמן המחליק את העור או מעדן אותו, ובכלל זה סבון או שמפו או קרם לחות וכדומה, לבין איפור שהוא 'צבע' כמו 'אודם' או 'סומק'.

איפור שיש בו 'סיכה', ראוי להחמיר ולא להשתמש בלי הכשר המקפיד על כשרות המוצר [ולא מספיק הכשר של רב שלדעתו אין צורך בהכשר].

א. מכיון שיש הרבה צדדים להיתר ולאיסור בנידון זה ואין כאן להרחיב כראוי, הבאנו כאן רק את המידע, והרוצה לברר את צדדי ההלכה ישלח בקשה למייל -

GMAIL.COM@NOY10.ETROG

איפור שאין בו 'סיכה' אלא רק 'צבע', למשל 'אודם', 'סומק' או 'מייקאפ', אין שום חשש ואין צריך הכשר גם על אודם ואפילו אם יש חשש שיכנס לתוך פיו.²

² נחלקו הפוסקים בדין סיכה כשתיה אם שייך גם בסבון ושמפו או רק ביו"כ משום תענוג [עי' שיטת ר"ת בתוס' יומא עז. ד"ה דתנן ובנדה לב. ד"ה וכשמן, ויו"ד סי' קכ"ג, ב', וט"ז ונקה"כ ופר"ח יו"ד סוף סי' קי"ז, ובי' הגר"א באו"ח סי' שכ"ו, י', ולמעשה כתב הבאה"ל שם שמותר אבל המדקדקים נזהרים ואם יש אפשרות להשיג סבון אחר ודאי נכון להיזהר].

אמנם למעשה יש טעם נוסף להתיר אפי' אם נאמר סיכה כשתיה, משום שגם המחמירים בסיכה כשתיה היינו רק בסבון שיש בו חמץ הראוי לאכילת כלב אבל לא בסבון שהטעם נפגם ונפסל, והסיכה אינה נחשבת 'אחשביה' לענין זה [כלומר, לא אסרו סיכה בדבר שאינו ראוי לאכילה, ורק בדבר שראוי לאכילה אסרו בו גם סיכה. עי' פר"ח שם ודרכ"ת שם סקל"ג ומאור השבת ח"ב מכתבי הגרש"ז אויערבך זצ"ל מכתב ל' ואור לציון ח"ג פ"ח אות ו, וכן דעת הגר"ש אלישיב זצ"ל].

ואמנם, יש שהחמירו בזה בפסח משום חומרת חמץ [אשרי האיש או"ח פנ"ח אות טו ותשובות והנהגות ח"ה סי' קכ"ז אות ח].

ומצאנו בפוסקים שהחמירו בכמה דברים בהנאה מחמץ שנפסל, משני טעמים נוספים: האחד, כתבו כמה אחרונים שגם אם החמץ נפסל, מ"מ הרי עדיין ראוי לשימושים אחרים כמו להדליק בהם נר מלבד חשש סיכה, כ"כ בחזו"א [דמאי סי' ד' סקי"ג וסי' ט"ו סק"א] וכ"כ בשו"ת שואל ומשיב מהדו"ק סי' קמ"א ובמהר"ם שיק סי' רמ"ב, וכתבו שגם אם נפסל מאכילה מ"מ ראוי לשימושים אחרים ולכן יש להחמיר בו.

השני, בחמץ שראוי מצד עצמו אלא שהתערב עם דברים אחרים פגומים הפוסלים אותו מאכילה, נחלקו האחרונים אם יש בו איסור או שנחשב נפסל.

החור"ד [סי' ק"ג ב' סק"א] כתב שגם זה נחשב נפסל ויהיה מותר להשתמש בו באופן שאין אחשביה אבל אם יחזור ויפריד את הטעם הפגום א"כ חזר ותיקנו וכן משמע בחזו"א או"ח סי' קט"ז סק"ח, אבל בשו"ת דברי מלכיאל ח"ד סי' כ"ב אות ו אוסר ועי' קובץ תשובות ח"א סי' מ"ט שהביא מחלוקת האחרונים בנידון זה, ואפשר שזה היה טעמו להורות שנכון להקפיד בפסח על סבון ושמפו כשרים.

ולכאורה יש לתמוה הרבה על שתי חששות אלו, הרי מפורש בגמ' [פסחים דף מה:]: כופת שאור שייחדה לישיבה בטלה ומותר לקיימה בפסח, וא"כ הרי כל סבון או חומר איפור שייחדוהו לשימוש אחר בטלה משם 'חמץ' שבו ונעשה 'סבון', ומה ההבדל בין כופת שאור שייחדה לישיבה לבין חמץ שייחדוהו לסבון.

ויש לבאר, שבגמ' חולין דף קכט. ובתוס' פסחים דף מה: מדמה דין זה של כופת שאור שייחדה לישיבה ל'מעשי עץ שימש', כלומר, אין לזה שימוש של מאכל אלא של מעשה עץ, כמו מי שמחפש קיסם לחצוץ בו שינוי ולקח חיטה להשתמש בה לזה, וכן לשון רש"י בחולין שם שבטל מתורת אוכל ונעשה עץ.

ובתוס' הרא"ש [חולין קכט.]. כתב שהוא מעין דין ביטול החמץ, וכיון שייחדה לישיבה לא גרע מביטול בלב.

ולפי"ז ביאור ההבדל הוא אם השימוש הוא שימוש בחיטה כ'חיטה' אלא שהיא נפסלה מאכילה אבל עדיין ראויה לשימוש אחר של 'חיטה', כעין שמן דגנים וכדו', ועל זה מחמירים שיש לו חשיבות לענין זה כי גם מיעודי 'חיטה', אבל להשתמש בכופת שאור ככיסא או כקיסם הרי החיטה שם אינה חשובה כ'חיטה' אלא 'מעשה עץ שימש', כלומר, משתמשים בה לשימושים שאינם שימושי חיטה.

לספר על אדם שהתגרש

האם לספר על אדם שהתגרש [איש או אשה] זה נחשב איסור לשון הרע?

תשובה: אף שהדבר מוגדר 'גנאי' אין בזה איסור מוחלט מפני שהדבר מיועד לפרסום ומתפרסם בכל מקרה וגם יש תועלת בפרסום [להציע שידוכים], אבל חייב לומר רק בתנאי היתר לשון הרע לתועלת, ולכן אין שום היתר לומר מה הסיבה לדעתו שהם התגרשו וכן אין היתר לספר שום דבר מלבד עצם העובדה שהיו גירושין בלי להגזים וכן ההיתר לספר ככוונה לתועלת בלבד.³

והסברא בזה כי כופת שאור אין עוברים עליה משום 'ביטול' החמץ כמש"כ התוס' הרא"ש, והביטול העיקרי הוא ביטול ה'חיטה' ועכשיו יש כסא שבמקרה עשוי מחטים, אבל שמן חיטה אנשים קוראים לו שמן 'חיטה' ועדיין שמו עליו, ולכן יש מקום להחמיר בזה שאפילו בנפסל מ"מ הרי ראוי לשימוש אחר של 'חיטה'.

וכעין זה מבואר בשו"ע בסי' תמ"ב, א' ע"פ הרמב"ם לגבי קילור והרטיה וכו' שבטלה צורת החמץ, והוא כעין ביטול החמץ. וכע"ז שם בסעיף ג' לגבי בגדים שכיבסו אותם בחלב חיטה וניירות שדיבקו אותם בחמץ שמותר לקיימם בפסח הואיל ואין צורת החמץ עומדת. ומעתה צריך לדעת האם צבע נחשב 'מעשה עץ' או משימושי ה'חיטה'.

ומצינו שהדבר מפורש בשו"ע סי' תמ"ב, י' בשם תרוה"ד לגבי דיו שמעורב בו חמץ, שמותר להשתמש בו משום שנפסל מאכילה, ושם לא חששו הפוסקים למה שהחמץ מיועד ליעוד אחר אלא התירו להשתמש בו משום שנפסל.

והטעם להיתר משום שסבר תרוה"ד שצבע נחשב 'מעשה עץ' ואינו משימושי החיטה אלא במקרה לקחו איזה 'רכיב' בחיטה וצבעו בו וצבע אינו משימושי חיטה אלא רכיב שהצליחו להוציא ממנו ונחשב גם הוא מעשה עץ כמו כופת שאור שייחודה לישיבה.

והמהרם שיק עצמו ביאר את המג"א [סי' תס"ז סק"י] על טבך חמץ ששואף בו שהחמיר שלא יהיה מעורב בו חמץ, והיינו משום שגם זה משימושי חמץ, כי קוראים לו כך והוא משימושי חמץ ולא 'מעשה עץ שימש', אבל צבע הוא 'מעשה עץ' של החיטה שבמקרה הוציאו ממנו רכיב של צבע שאינו שייך ל'מאכל' שיש בחיטה, ולכן דיו 'אין חשיבות החמץ נשאר בו' [ועי' קובץ תשובות ח"א סי' מ"ט שנשאר בצ"ע על השו"מ והמהרם שיק מהדין של דיו דלהדיא מבואר שמותר לכתוב ולא חששו שהחמץ מיועד לדבר אחר, ואולי אפשר ליישב כמו שנתבאר]. ולכאורה איפור דומה בדיוק לדיו, ולכן יהיה מותר להשתמש בפסח בסומק ובאודם שמעורב בו חמץ אפילו אם יש חשש שייכנס לתוך פיו.

וגם אין לחוש למה שאפשר להפריד את הקמח משאר הדברים הפוגמים שנחלקו בזה האחרונים וכו"ל, כי זה מבושל ביחד ונעשה דבר אחד ואין זה תערובת שטעם הרע משפיע על הטעם הטוב ויש כאן שני דברים, כי הכל התחבר ונעשה דבר אחד, וגם החזו"א כותב כך לגבי תרופות שאם אי אפשר להפריד את הטעמים אין צד להחמיר.

³ מצינו בכמה מקומות שגירושין נחשבים גנאי [עי' ברש"י כתובות פא: ד"ה אלא ובקידושין נ. ד"ה לא ובערכין טז: ד"ה ונפגם ובגיטין סה: ד"ה פסול, וכן בגמ' בנדרים סו. ועל בנותיך יהו אומרין בנות גרושות הן מה ראתה אימן להתגרש, ועי' ריטב"א גיטין כא. ד"ה אמר אביי. ואמנם, דבר שעתיד בודאי להתפרסם אין בו לשון הרע אם הדבר אינו גנאי מוחלט ותלוי בפרשנות של הסיפור, וגם במקרה זה אף שהוא באמת גנאי אבל יש גם תועלת בסיפור כדי

כשרות RG [ויטמין לגביהה]

יש מוצר בשם RG המשווק לאחרונה ויש הטוענים שהוא מסייע לגביהה, האם מותר לקחת אותו, הרי יש בו מיץ ענבים שהוא יין נסך?

תשובה: נכון, יש בו איסור יין נסך ואסור לקחתו¹.

ויש לדעת, שגם ה'כשרות' הניתנת לו כיום אינה על כך שהמיץ ענבים כשר, אלא שלדעתם מותר להשתמש בזה אע"פ שיש שם תערובת יין נסך.

הזיק תוך כדי הריקודים

בחור שרקד במלוא המרץ בחתונה דרך בטעות עלי והדבר גרם גם לנזק לנעל וגם לרגל, איך מחשבים כמה הוא חייב לשלם?

תשובה: הוא פטור מלשלם, ואינו חייב כלום².

לענות אמן לקטן מתחת גיל חינוך

האם מותר או אסור לענות אמן לקטן פחות מגיל חינוך שמברך?

תשובה: מעיקר הדין אין לענות אמן לקטן פחות מגיל חינוך³.

שהדבר יתפרסם ויציעו להם שידוכים אחרים, ולכן אם רק מספר את העובדה בלי תוספת הסבר וסיבות ומאורעות וכ"ו אין בזה איסור כלל ע"פ ח"ח ה"ל לשון כלל ב' ס"ב וכלל י' והל' רכילות תחילת פ"ט ולשון הרע.

וכ"כ באשרי האיש אבה"ע ח"ב עמ' רעו.

וכמובן אחרי שהתחתן שוב אסור לספר שהתגרש בעבר שהרי עכשיו הוא רק גנאי ואין בזה שום תועלת.

¹ גם אם יש שם ביטול בששים ליין נסך אסור לרוב הפוסקים כיון שהוא דבר שכך ה'מתכוון' הקבוע שלו ולזה לא מועיל ביטול בששים אלא רק לדבר שנפל במקרה, כמב' בב"י [יו"ד סוף סי' קל"ד] ובמג"א [סי' תמ"ב סק"א] בשם הרשב"א [ח"ג סי' רי"ד], וכע"ז בדרכ"מ וברמ"א [יו"ד סי' קי"ד, ו], ולהלכה עי' שעה"צ סי' תמ"ז סק"א בשם שו"ע הגר"ז [סי' תמ"ב סק"ו], אמנם בנוב"י [תנינא יו"ד סי' ק"ו] חולק ומתיר וכותב שהרבה ראשונים חולקים על הרשב"א ובשו"ע סי' ק"א פסק להיתר בנידון דומה היוצא ממחלוקת זו, ונתבאר בהשולחן כהלכתו סי' י"א סעי' מ"ט.

ויש לדעת שהמיץ ענבים טעמו אינו פגום כלל ומעריבים אותו לצורך התזונה שמפיקים ממנו.

² שו"ע חו"מ סי' שע"ח, ט'. וכע"ז באו"ח סי' תרצ"ה, ב' וסק"ג וסק"ד ובסי' תרצ"ו, ח' וסק"ב לענין המזיק מכח שמחת פורים.

³ סי' רט"ו, ג' וסקט"ד. ועי' גם אול"צ ח"ב פי"ד עמ' קלד.

אמנם, למעשה אם הקטן יבחיך וישים לב שלא ענו לו אמץ הורו הפוסקים שצריך לענות, וביאור הדבר עיין בהערה¹.

הגעלת כלים במים שרתחו על ידי אינדוקציה

האם אפשר להגעיל כלים במים שרתחו על ידי אינדוקציה?

תשובה: כן².

עשרה מתפללים ביו"ט - האם צריך שכולם יהיו גדולים מדאורייתא?

שיטת הרמב"ן [בפ' אמור על הפסוק מקראי קודש] שיש חיוב תפילה במנין ביו"ט מדאורייתא, והובא בב"י סי' תפ"ז, אם כן, האם צריך שבמנייני התפילה בימים

¹ בארחות רבינו [ח"ג עמ' רכג] הביא שהקה"י זצ"ל ענה אמץ על ברכת קטן פחות מגיל חינוך, והביא שגם הגרש"ז אויערבאך זצ"ל ענה כך אלא שהשתדל קצת לשנות באופן שהקטן לא ישים לב לשינוי [והובא גם בהליכות שלמה פכ"ב ס"כ כע"ז], ובשם הגר"ש אלישיב זצ"ל מובא [הערות הגר"ש ברכות נג: וכן בשיעורי הגר"ש שם ובוזאת הברכה עמ' 186] שנכון לענות כדי לחנכו וזה גופא החינוך ללמדו דענות אמץ על ברכות.

וביאור הדבר ע"פ מה שהביא המג"א בסי' שמ"ג סק"ג בשם תוס' בפסחים דף פח. שמותר לתת מקרבן פסח לקטן אע"פ שאינו מנוי כדי לחנכו, והיינו שאף שהקטן בעצם אוכל שלא כדין כי אינו מנוי אבל נותנים לו דבר שלא כדין כדי לחנכו, וכתב המג"א שם שמטעם זה מחנכים את הקטן לתקוע בר"ה וכן לשתות יין קידוש בביהכנ"ס והכל כדי לחנכו אע"פ שהמעשה הוא מעשה איסור [שהרי אסור לתקוע סתם ביו"ט וכן שותה לפני קידוש שהרי אינו אוכל שם].

והכי נמי לצורך חינוכו לענות אמץ על ברכות עונים אמץ על ברכתו אע"פ שאינו בגיל חינוך.
² בשו"ע [סי' תנ"ב, ה'] נפסק אין מגעילין בחמי טבריה אפילו כלים שדינם ככלי שני מפני שאינם תולדות האור. ומעתה יש להסתפק האם מים שרתחו על ידי חימום באינדוקציה נחשבים 'חמי האור'.

ויש לבאר, שבאמת החיוב להגעיל במים שרתחו באש דוקא אינו גזירת הכתוב בלא טעם כמו פרה אדומה אלא ששאר הדברים אינם באותה איכות חום כמו אש גם אם החום גבוה. וביאור הדבר, החום של חמי טבריה אפשר שדומה לחום של מים רותחים, אבל יש הבדל שלמים הרותחים יש 'מנוע' חימום כל הזמן ולכן יש להם 'איכות' אחרת של חום וחמי טבריה אין להם את ה'מנוע' הזה כי הם לא צמודים לגיהנום אלא רק עוברים דרך שם ומתחממים [עי' שבת דף לט.], ולכן איכות החימום שלהם פחותה, והדבר ניכר.

וגם במיקרוגל יש חיסרון באיכות החימום וזה ניכר ומורגש היטב [מפני גלי החום מתחממים רק את הנוזל], ולכן גם אם החום הוא גבוה אבל הוא ב'איכות' אחרת.

אבל באינדוקציה יש 'מנוע' חימום והוא שווה באיכותו לחימום של אש רגילה גם מבחינת ה'מנוע' חימום וגם מבחינת התוצאה והדבר ניכר שחימום באינדוקציה שווה לחימום באש באיכותו לגמרי.

ולכן, בזה אין טעם לחוש, ואפשר להגעיל לכתחילה במים שהתחממו באינדוקציה.

טובים יצטרכו להקפיד על עשרה גדולים שנתמלא זקנם כפי שצריך בחיובי מצוות מהתורה ולא יספיק בני י"ג שלא נתמלא זקנם?

תשובה: אכן, מובא בפוסקים^ט שראוי להחמיר כן, אמנם הדבר לא מוזכר ברוב הפוסקים.

הנחת כלי בשבת מתחת מיחם מטפף

האם מותר להניח בשבת כלי תחת מיחם המטפף טיפות כל הזמן?

תשובה: בדרך כלל מותר, מפני שאין בכח טיפה אחת לבשל את המים שהתקררו [ואם מטפף הרבה א"כ המים לא יספיקו להתקרר].

נטילת ידים ביחידת הורים בחדר הפנימי

'יחידה' שיש בה שירותים ומקלחת, האם אפשר לברך בה והאם מי שנכנס לשם צריך ליטול ידים והאם אפשר ליטול ידים שם ולנגב בחוץ?

תשובה: בזמנינו אפשר ליטול ידים ולברך בחוץ לכל השיטות, וגם הנכנס לשם אינו צריך ליטול את ידיו, וגם אם הדלת פתוחה והוא רואה את החדר אבל לא את ה'אסלה' עצמה יכול לברך מול החדר^א.

^ט פמ"ג סי' ת"צ מ"ז סוף סק"ב ותכלת מרדכי למהרש"ם דיני יו"ט אות קסז (עמ' שמח). ועי' גם פמ"ג סי' ק"ו סק"ג שהזכיר חיוב מנין מדאורייתא לגבי שבת.

^א כוונת השואל היא שהרי המים מתקררים כל הזמן וא"כ במשך הזמן יתקררו המים [למחבר פחות מחום סיי"ב ולרמ"א כשיתקררו לגמרי] ואז טיפות המים הרותחות הנוטפות יבשלו את המים הקרים [ודין גרמא בשבת הוא שמותר רק במקום הפסד כמבואר בבאה"ל סוף סי' של"ד ד"ה דגרם ובסוף סי' רס"ה. ועי' וביום השבת סי' מ"א הע' ס"ז].

אמנם למעשה טיפות בודדות אינם יכולות לחמם וכעין המבואר בסי' שי"ח, י"ב וסקפ"ג, ועי' גם השולחן כהלכתו סי' ה' הע' מ"ז [במהדורה החדשה - הע' נ'] שטיפה אחת כח חמימותה פוסק. א. כיום רגילים להוסיף צמוד לחדר השינה חדרון קטן שנקרא 'יחידת הורים', ויש בו שירותים וכיור ובדרך כלל גם מקלחת לרחיצה [ולא 'אמבטיה' שממלאים במים], ובפוסקים דנו הרבה בשאלה זו, אמנם מפני שהמציאות השתנתה במשך השנים צריך לברר מה ההלכה כיום.

הנכנס לבית הכיסא או לבית המרחץ צריך ליטול ידיו מפני רוח רעה גם אם לא עשה שם צרכיו כמבואר בסי' ד', י"ח וסק"מ.

אמנם המקלחת שלנו שאין בה מקום שמלא במים חמים (- אמבטיה) ואין בה הבל או זוהמא דינה הרבה יותר קל, ואין צריך ליטול ידים שם, שהרי כל בית המרחץ היה בעבר עשוי כמו 'אמבטיה' שלנו שהיה בור מלא במים חמים והיו בו הבל וזיעה ורק משום כך היה נחשב למקום טינוף כמבואר במג"א סי' מ"ה סק"ב ובברכ"י [סי' פ"ה סק"י] ועי' פת"ש יו"ד סי' ר' סק"ג [בשם חת"ס בתשובה יו"ד סי' ר"ו ובאור"ח סי' י"ח].

ואמנם הט"ז [סי' פ"ד סק"ב] כתב שגם אם אין שם מים חמים ממש, מכל מקום לכל הפחות יהיה דינו כמו בית אמצעי שיש שם בני אדם ערומים ואין שם מים חמים ואעפ"כ אסור שם בקר"ש ובתפילה. ובמשנ"ב [סי' מ"ה סק"ה וסי' פ"ד סק"ד] הביא את שני הדעות, ומשמע מלשונו שנטיתו להקל כהמג"א (וגם לשון 'אבל' מורה כך), וגם יש לצרף מה שכל דין בית אמצעי אינו ברור לאיסור כמש"כ המשנ"ב סי' פ"ד סק"ג.

ב. אלא שיש בחדר הזה גם שירותים שדינו כגרף של רעי, ולכאורה מצד זה יש לחדר שם בית הכיסא, ואע"פ שגם הצואה נשטפת לביוב, הרי כבר כתבו הפוסקים [חזו"א סי' כ"ד סק"ו וסי' י"ז סק"ד, הר צבי אור"ח סוף סי' נ', אור לציון ח"א סי' א'] שכיון שהצואה מתעכבת מעט לפני שנשטפת א"כ יש לחשוב מספק שאין זה דומה לבית הכסא דפרסאי שהצואה היתה נשטפת ונופלת מיד למקום אחר ולא היתה מתעכבת שם כלל.

אמנם כל הפוסקים הנ"ל דנו רק על חדר שיש בו רק שירותים והחמירו שגם בזמנינו יש לו שם בית הכסא, אבל בזמנינו הרי יש בחדר עוד דברים שהרי בכל חדר יש כיור לנטילת ידים ולשאר תשמישים [כמו צחצוח שיניים ועוד]. ואם כן גם אם נאמר שבאמת יש לשירותים שלנו דין גרף של רעי, מכל מקום לא יהיה לחדר שם של בית הכסא כיון שמיחד גם לשימושים אחרים והם לא מבוטלים כל כך, ראשית הכיור שמייוחד לכמה דברים [לשפוך מי נט"י, לצחצוח שיניים ועוד], ולפי הפוסקים שמקילים במקלחת בלי הצטברות מים וזוהמא א"כ המקלחת עצמה היא גם כן שימוש היתר.

ולענין גרף של רעי כתב המג"א [סי' פ"ז סק"א] שאם הכלי מיוחד לתשמיש אחר ולא רק לצואה א"כ אין דינו כבית הכסא ויהיה מותר לומר לידו ברכות ופסוקי תורה, והובא במשנ"ב [שם סק"ב].

וגדולי האחרונים כתבו שגם בית הכסא דינו כמו גרף של רעי שאם יש לו שימושים אחרים אין דינו כבית הכסא, והם הבאה"ל [סי' פ"ג, ה' ד"ה אין הנקב] החזו"א [סי' י"ז סק"י] ושו"ת זקן אהרן [סי' א'], ובעי"ז כתבו גם בשו"ת ארץ צבי [סי' ק"י] וכן הביא בספר נקיות וכבוד בתפילה [עמ' קלח] מכתב האבי עזרי זצ"ל, וכ"כ במנח"י [ח"א סי' ס'] ובציץ אליעזר [ח"ז סי' ה'].

ג. אמנם, יש מפוסקי זמנינו שחששו שהכיור הוא שימוש קטן מדי ובטל לשימוש העיקרי של החדר שהוא לשירותים, והובאו דבריהם בספר גנזי הקודש [סוף פי"ד].

[ובאמת יש לדון על המקלחת עצמה שהיא עצמה תוכל להיחשב כשימוש של שפיכת שופכין שכתב המג"א שמפקיע שם גרף של רעי, והיא תציל את החדר מלהיות בית הכיסא].

ולמעשה כיום השתנה שם המקום משירותים ליחידת הורים' ושם 'יחידה' כולל גם את החדר הקטן שיש בו שירותים וכיור ומקלחת וכבר אין קוראים לחדר הזה שירותים אלא יחידה, וההסבר לזה הוא שהמקום אינו נחשב רק שירותים אלא חדר לכל צרכי הגוף והכיור מכללם [כיום מצוי שיש ארון איכסון וכן מתקן לצחצוח שיניים וכו'], ולכן, כיום שהשתנה שם החדר ליחידה' א"כ ממילא מי שנכנס אליו אינו צריך ליטול ידים כלל.

ד. ולכן, מי שנכנס לשם לעשות צרכיו או להטיל מי רגלים שחייב נטילה מצד עצם המעשה, יכול ליטול ידיו בפנים וגם לנגבם בפנים ולברך בחוץ, ואמנם לענין ברכה ודברי תורה שם נכון להחמיר ולחשוב שדינם עכ"פ כחדר האמצעי ולא לברך שם.

ואם ייצא החוצה בידיים רטובות א"כ יש לצרף לזה גם מה שהסתפק השו"ע [סי' ד', י"ב] אם מועיל שכשוך במים לרוח רעה [כי כלי וכה גברא בודאי לא מעכב בדיעבד כמב' שם סעי' ז' שרק לכתחילה מקפידים] ונשאר בספק האם החיסרון הוא שצריך כלי או שיכול לשכשך בג' כלים [עוד יש לצרף קצת את מש"כ הבאה"ל בסי' תרי"ג שיש דעות שאם נכנס לבית הכסא ולא עשה צרכיו אינו מחוייב ליטול ידיו], ובודאי עלתה לו נטילה ואינו צריך ליטול ידיו שוב.

שנת העשור

כל החגים
בכרך אחד,
פשוט
שמחת חג...

ספרא אמר, ספרא יודע.

המועדים כהלכתם

אוצר
הלכות המועדים

העניינים יום טוב חול המועד ראש חודש הלילות פסח השנה